

Δολίνη «Μικρή Σπηλιά» Διδύμων Ἀργολίδος

Ἀριθ. Σπηλ. Μητρώου 860

Ὑπὸ Ἰωάν. Ἰωάννου

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Ἡ ὑπαρξὴ τῶν δύο καρστικῶν φαινομένων πού εἶναι στὸ χωριὸ Δίδυμα εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους. Στὸ δὲ χωριὸ Δίδυμα ἀναφέρει ὁ Πausanias γιὰ ἓνα πηγᾶδι πού εἶχε σχῆμα παραλληλόγραμμο καὶ τὰ τοιχώματά του ἦταν χτισμένα μὲ τετράγωνους ὀγκολίθους, τὸ πηγᾶδι αὐτό, ὑπάρχει καὶ σήμερα στὸ χωριό.

Μὲ χορηγία τοῦ ΕΟΤ καὶ ἐντολὴ ΕΣΣΕ τὴν μελέτη τους πραγματοποιοῦν τὰ μέλη τῆς Δις Γεωργία Ἰωάννου καὶ ὁ κ. Λάζαρος Χατζηλαζαρίδης μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν κ. Ἰωάννη Ἰωάννου, τὸ 1974.

ΘΕΣΗ

Τὸ χωριὸ Δίδυμα εἶναι 42 χλμ. Ν.Α. τοῦ Ναυπλίου καὶ ἀνήκει στὴν ἐπαρχία Ἑρμιονίδος τοῦ Νομοῦ Ἀργολίδος. Τὰ Δίδυμα εἶναι στὶς ὑψόμενες τοῦ βουνοῦ Δίδυμα πού ἔχει ὑψόμετρο 1.076 μ. Τὰ νερά τῶν ξεροποτάμων καὶ ρεματιῶν του σὲ περίοδο βροχῶν καταλήγουν στὴν πόλγη τῶν Διδύμων καὶ κατακλύζουν τὴν περριοχή. Σὰν διέξοδος τῶν νερῶν λειτουργοῦν τρεῖς καταβόθρες. Ἀπ' αὐτὲς οἱ δύο οἱ πιὸ σημαντικὲς μελετήθηκαν ἰδιαίτερα. Ἡ μία δολίνη εἶναι γνωστὴ μὲ τὸ ὄνομα «Μικρὴ Σπηλιά» καὶ ἡ ἄλλη μὲ τὸ ὄνομα «Μεγάλη Σπηλιά».

Η ΔΟΛΙΝΗ ΜΙΚΡΗ ΣΠΗΛΙΑ

Ἡ δολίνη Μικρὴ Σπηλιά διακρίνεται ἀπὸ μικρὴ ἀπόστασι γιὰτὶ τὸ ἀνοιγμά της εἶναι ἐπίπεδο, ἐκτὸς φυσικὰ ἀπὸ τὰ γύρω ὑψώματα τοῦ βουνοῦ Δίδυμο, ἐπειδὴ ἡ δολίνη θρίσκειται στὴ θάση τῆς πόλγης. Κατὰ τὸν Ἰ. Πετρόχειλο εἶναι «λεβητοειδὴς καθέξω».

Πιστεύεται ὅτι ἡ δολίνη χρησιμοποιοῦθηκε στοὺς βυζαντινοὺς χρόνους σὰν τόπος χριστιανικῆς λατρείας ἐξ αἰτίας τῶν δύο ἐκκλησιῶν πού ὑπάρχουν στὴν Μικρὴ Σπηλιά.

Ἐξωτερικὰ ἀπὸ τὸ χεῖλος τῆς δολίνης ἀρχίζει κατηφορικὸ τεχνητὸ τοῦνελ πού μὲ τὰ σκαλοπάτια μᾶς κατεβάζει στὸν ἐξώστη ἐσωτερικὰ τῆς δολίνης. Τὸ μῆκος τῆς τεχνητῆς διαβάσεως εἶναι περίπου 30 μ. καὶ τὰ σκαλοπάτια εἶναι περίπου 40.

Πεσμένα ὄλικά ἀπὸ τὰ κάθετα τοιχώματα τῆς δολίνης σχηματίζουν τὸν ἐξώστη γύρω - γύρω μὲ πλάτος πού κυμαίνεται ἀπὸ 5 μέχρι 10 μ.

Ἀπὸ τὰ Δ πρὸς τὰ Α ἡ δολίνη ἔχει μῆκος 92 μ. Ἀπὸ Β πρὸς Ν τὸ μῆκος τῆς εἶναι 104 μ. Ἡ βάση τῆς δολίνης εἶναι μία ἐπίπεδη κυκλική πλατεῖα μὲ διαστάσεις 48μ.Χ44μ. Γύρω ἀπὸ τὴν πλατεῖα ὑπάρχει ἀμφιθέατρο φυσικὸ μὲ κλίση ἐδάφους καὶ εἶναι περίπου μὲ πλάτος 25 μ. Μετὰ τὸ ἀμφιθέατρο εἶναι ὁ ἐξώστης καὶ μετὰ εἶναι τὰ κάθετα τοιχώματα τῆς δολίνης μὲ ὕψος 25 μ. περίπου. Ἡ τεχνητὴ καταφορικὴ διάβαση εἶναι στὴν νότια πλευρὰ τῆς δολίνης.

ΟΙ ΔΥΟ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

Στὸ ἐπίπεδο τοῦ ἐξώστη εἶναι οἱ δύο μικρὲς ἐκκλησίες. Ἡ δεξιὰ ἀπὸ τὸ τέλος

Ἐμπρὸς ἡ δολίνη «Μικρὴ Σπηλιά» καὶ στὸ β ἄθος ἡ δολίνη «Μεγάλῃ Σπηλιά».
Φωτ. Ἰωάν. Ἰωάννου

τῆς σκάλας, δηλαδὴ ἡ κατάληξη τῆς τεχνητῆς διαβάσεως ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια στὸν ἐξώστη, εἶναι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, πού εἶναι καὶ πιδ σημαντικὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη, πὺ ἔρρισκεται στὰ ἀριστερὰ τῆς σκάλας, τὴν Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρα.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου εἶναι ἓνα κτίσμα πὺ ἡ δεξιὰ του πλευρὰ εἶναι τὸ τοίχωμα τῆς δολίνης καὶ τὸ ἀριστερὸ τμήμα του εἶναι χτισμένο. Πιστεύεται ὅτι στὸν τοῖχο τῆς ἐκκλησίας ὑπάρχει βυζαντινὴ ἐπιγραφή πὺ σήμερα ὅμως δὲν διακρίνεται καθαρά. Ὑπάρχουν ἴχνη ἀπὸ τοιχογραφίες πὺ σκεπάζονται ἀπὸ ἀσβεστώματα. Οἱ τοιχογραφίες εἶναι λαϊκῆς τεχνοτροπίας ἀλλὰ φανερώνουν ἔντο-

νη την προσωπικότητα του άγιογράφου και ακόμα την δεξιοτεχνία του στο σχέδιο και την κάποια χρωματική αρμονία. Υπάρχουν μερικές φορητές εικόνες και αυτές λαϊκής τεχνοτροπίας. Οι περισσότερες έχουν σαν θέμα τον Άγιο Γεώργιο.

Στήν δεξιά πλευρά της εισόδου της εκκλησίας είναι λαξευμένη κολυμβήθρα. Δυστυχώς είναι και αυτή άσβεστωμένη από την καταστροφική ευσέχεια που έχει γίνει συνήθεια των πιστών ν' άσπρίζουν τὸ εσωτερικό των εκκλησιών. Έχει ένα μέτρο ύψος και πλάτος στο χείλος της 0,80 μ. Είναι ένα πολύ ενδιαφέρον αντικείμενο χριστιανικής λατρείας και ακόμα αξιοπερίεργο τὸ πὼς μεταφέρθηκε από την στενή διάβαση μέχρι την εκκλησία. Είναι ένα σπάνιο δείγμα λιθογλυπτικής χωρίς κανένα διακοσμητικό σχέδιο. Ἡ λιθογλυπτική είναι μιὰ τέχνη που δὲν έχουμε ακόμα ολοκληρωμένες μελέτες γι' αυτήν εκτός από μερικά άρθρα της κ. Πόπης Ζώρα και τὸ κ. Κίτσου Μακρή. Βλέπουμε ακόμα μιὰ φορά την συνέχεια τὴν λατρευτική με τὰ ἴδια σκευή από τὴν εἰδωλολατρεία στὸν χριστιανισμό. Ἀκριβῶς ένα ὅμοιο αντικείμενο σπάνιο και αὐτὸ τὸ δείγμα, πὸν διασώζεται, τὴς λιθογλυπτικής θρίσκειται στὸ ἱερό τὸν Διονύσου στὴν Ραπεντώζα Ἀττικής. Είναι δὲ στὶς αὐτὲς περίπου διαστάσεις και οἱ δύο λεκάνες.

Χαρακτηριστικά είναι ἐπίσης και τὰ κηροπήγια που είναι φτιαγμένα από χοντρὸ σίδηρο, τὰ ὁποῖα ὅμως δημιουργοῦν ένα θαυμάσιο αἰσθητικὸ ἀποτέλεσμα και με τὴν ἀπλότητά τους είναι οἱ πλέον κατάλληλες θέσεις γιὰ νὰ δεχθοῦν τὰ κεριὰ τὸν πιστῶν.

Ἡ εκκλησία τὴς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρα είναι σκαλισμένη ὀλόκληρη στὸ τοίχωμα τὴς δολίνης και στὸ αὐτὸ ἐπίπεδο τοῦ ἐξώστη. Μόνον ένα μικρὸ τμήμα τὴς εισόδου του είναι χτισμένο. Τὸ εσωτερικό του είναι πολὺ ἀπλό. Γιὰ κάθισμα τὸν πιστῶν ὑπάρχει ένα πεζούλι σκαμμένο. Έχει πολὺ λίγες φορητὲς εικόνες και καθόλου τοιχογραφίες. Είναι νεώτερο ἀπὸ τὴν εκκλησία τοῦ Ἀγίου Γεωργίου και είναι ἀφιερωμένο στὴν Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρα. Καὶ ἐδῶ έχουμε κηροπήγια φτιαγμένα ἀπὸ σίδηρο και θαμμένα μαῦρα.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ — ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ἡ ἐντυπωσιακὴ αὐτὴ δολίνη με τὸ σεβαστὸ μέγεθος και τὶς δύο εκκλησίες μπορεί νὰ γίνῃ τουριστικὸς μαγνήτης γιὰ τὴν περιοχή με ὀργανωμένη δημοσιότητα. Ἀκόμα ἡ δολίνη αὐτὴ είναι μοναδικὸ φυσικὸ μνημεῖο και κατάλληλο γιὰ τὴν χρησιμοποίησή του σαν θέατρο και χῶρος γιὰ ὑπαίθριες συναυλίες, κυρίως θρησκευτικῶν περιεχόμενου. Συμμειώνεται ὅτι διαθέτει καταπληκτικὴ ἀκουστικὴ και ὁ ἦχος ἐξιδανικεύεται μέσα στὸ χῶρο τὴς δολίνης. Δηλαδή έχουμε ἔτοιμο ἀπὸ τὴν φύση ένα κυκλικὸ θέατρο. Τὸ ἀρχαῖο θέατρο τὴς Ἐπιδαύρου, είναι και αὐτὸ στὸν νομὸ Ἀργολίδος και κοντὰ στὸ χωριὸ Δίδυμα ὅπου και τὸ φυσικὸ θέατρο πὸν ἀναφέραμε. Τὸ φυσικὸ θέατρο είναι φαινόμενο ἀξιοπαγκοσμίου προβολῆς και ἐνδιαφέροντος, και ἡ τουριστικὴ πολιτικὴ τὴς χώρας πρέπει νὰ στρέψῃ τὸ ἐνδιαφέρον τὴς γιὰ ἀξιο-

ποίηση σέ καινούργια και πρωτότυπα κέντρα τουριστικής εκμεταλλεύσεως.

Σημειώνουμε ότι για τόν αυτό σκοπό προσφέρεται και ή δολίνη Μεγάλη Σπηλιά πού βρίσκεται σ' απόσταση ενός χιλιομέτρου περίπου από τήν Μικρή Σπηλιά. Η Μεγάλη Σπηλιά είναι όρατή από όλοκληρη τήν πόλη των Διδύμων και προσφέρει και αυτή ένα μοναδικό φυσικό σκηνικό για υπαίθριο θέατρο. Με τίς δύο αυτές δολίνες είναι δυνατόν νά οργανωθούν παράλληλες εκδηλώσεις θεάματος, και ό καθένας είναι σέ θέση ν' αντιληφθή τά αποτελέσματα από μιá καλή εκμετάλλευση και τών δύο αυτών υπαιθρίων θεάτρων.

Τήν Αρχή πρέπει νά κάνουν ή Κοινότης τών Διδύμων σέ συνεργασία με τά Φυσιολατρικά Σωματεία και τήν Έλληνική Σπηλαιολογική Έταιρία. Η ΟΕΣΕ, ή Περιγηγητική πού έχουν πείρα στίς προσπάθειες αυτές είναι σωστό ν' αναλάβουν πρωτοβουλίες ώστε νά δημιουργηθούν στήν περιοχή αυτή τής χώρας δύο πρωτότυπα τουριστικά και πνευματικά στοιχεία, μέσα σέ μοναδικά φυσικά μνημεία όπως είναι σί δύο δολίνες τών Διδύμων.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ANT. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ. Γεωγραφία νομιού Ἀργολίδος και Κορινθίας 1.886, σελ. 243 - 244
- ANT. ΑΡΩΝΗ Βάραθρα παρά τούς Διδύμους Ἀργολίδος. Δελτίον ΕΣΕ, τόμος II σελ. 228, 1954.
- M. RICCARDI. 1962, APPUNTI SUI FENOMENI CARSTICI NELLA CON-
LA DI DIDYMI, ARGOLIDE. BOLL. SOC. GEOGR. ITALIANA, 9, 3.
P. 349 - 353.
- G. GLENN FORNEY. «Σπήλαια και Κάρασι τής Ἀργολικῆς χερσονήσου ἐν Ἑλλάδι», στήν Ἀγγλική ή δημοσίευση με περίληψη στήν Ἑλληνική, στό Δελτίον ΕΣΕ, τόμος ΑΙ, τεύχος 7, Ἰούλιος - Σεπτέμβριος 1972, σελ. 150 - 159.
- ΑΛ. ΧΑΡΟΛΙΑΔΗ. Στό ἀρχεῖο του στοιχεία για τίς δύο δολίνες και τής περιοχῆς χερσονήσου Κρανιδίου και φωτογραφία τοῦ Α. Μπενάκη στό ἐξώφυλλο τοῦ περιοδικοῦ ΑΤΤΙΚΟΣ ἀπό τόν Ἅγιο Γεώργιο τής δολίνης Μικρῆ Σπηλιά.
- ΛΕΞΙΚΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ. Στήν λέξη Δίδυμοι, τόμος Δ, σελ. 547.
Στοιχεία για τίς δολίνες με ἀριθμό σπηλαιολογικοῦ μητρώου ΕΣΕ 859 και 860 στοῦς φακέλους τοῦ ἀρχείου τής Ἑλληνικῆς Σπηλαιολογικῆς Ἑταιρίας.

R É S U M É

Doline «Micri spilia» au village Didima en Argolis.

Numéro matr. spel. S.S.H. 860

Par Jean Ioannou

Au village Didima, dans la province Ermionis du département Argolis, se trouve la doline «Micri spilia». A l'intérieur se trouvent deux églises : de Saint-Georges et de la Transfiguration. Cette Doline est considérée comme un des plus importants monuments naturels de Grèce. La place s'offre bien pour la construction d'un théâtre en plein air.